

El cinquantenari de Lluís Companys

El 15 d'octubre d'enguany es va commemorar el 50è aniversari de l'afusellament del President Lluís Companys a mans de l'exèrcit franquista.

Al voltant del cinquantenari —abans i després— s'ha obert un debat més superficial que profund sobre la seva personalitat política. No és pas, ara i aquí, el moment de recordar la seva trajectòria política; els mitjans d'informació ho han fet a bastament.

Durant l'exercici polític de 1985, l'E.R.C., partit al qual va pertànyer Lluís Companys, demanava al Parlament de Catalunya que es reclamés la revisió del procés. L'E.R.C. no obtingué suport del Parlament i veié desestimada la seva sol·licitud. Poc després, C.D.C. va proposar de celebrar un acte institucional el dia del 50è aniversari (15 d'octubre del 1990).

A l'acte institucional, el President Pujol destacà el patriotisme de Companys però no va fer cap referència explícita a l'actuació política de l'ex-President durant la Segona República (això es pot emmarcar dins el context polític general i actual de rebuig del republicanisme).

Durant la sessió extraordinària del Parlament de Catalunya (17 d'octubre) el President Xicoy va afirmar —tot referint-se al procés militar— que havia estat "quasi clandestí, d'una legalitat més que discutible". Vol dir el senyor Xicoy —amb aquestes paraules— que s'accepta —i no ho volem creure— que hi ha una mínima possibilitat de què el judici militar hagués estat

correcte? Els únics que no van aplaudir les paraules del President del Parlament van ésser els del PP. És bo que tothom recordi els seus orígens!

L'Esquerra Republicana de Catalunya ha recordat la il·legalitat del consell de guerra i l'oblit que s'ha fet de les tendències polítiques progressistes i favorables a la classe treballadora del President Companys.

La Generalitat de Catalunya ha organitzat una exposició sobre "Exili i mort del President Companys". I la República?, i la guerra?, és que solament interessa el màrtir?

L'Ajuntament de Barcelona n'ha organitzat una altra —potser per fer el contrapès?— que es diu "Lluís Companys i la Catalunya popular".

Més o menys, en definitiva, tots els partits i sindicats hi han dit la seva. Quin resum general se'n pot treure? Sens dubte el d'exercici d'oportunisme polític mitjançant el qual l'homenatjat "cedeix" el protagonisme als homenatjadors.

Els articles d'opinió han estat a l'ordre del dia. També les seccions de "cartes al director" dels diferents diaris editats a Catalunya han jugat el seu paper. Titulars com el d'"assassí o màrtir"? han qüestionat la figura de Companys tot parlant de la repressió a la zona republicana. Algú pot considerar a Companys com el responsable d'aquesta repressió? Tot i que la sang vessada no ha d'agradar ningú —almenys així ho esperem— s'ha de recordar que Companys i la República no feien més que defensar un règim

polític —el republicà— que el poble havia escollit lliurement i pacíficament mitjançant eleccions democràtiques. Van ésser els sublevats els qui van trencar les normes de convivència i democràcia que la República havia assolit. A partir d'aquí tot el que vulgueu...

Els representants de l'Església també hi han dit la seva. L'inefable mossèn Ballarín (que escriu llibres "parlats") afirma que Companys "va sortir barloc i menjacapellans" i ens recorda —tot donant una magistral lliçó d'història oral— que Companys havia mort confessat i combregat (el barber de la presó així ho afirmava i era de fiar). Més assenyat és el comunicat del Bisbat de Girona que indica que "cal un allunyament sentimental dels fets per poder-los jutjar amb la pau d'esperit deguda. I aquesta serenitat, la generació dels qui avui som adults comprensiblement no la posseïm...", paraules ben certes com és ben cert, tanmateix, que tothom té dret a opinar.

Els historiadors també han participat en aquest debat sobre la vida i l'obra de Lluís Companys. Globalment consideren que manca una biografia rigorosa i que les existents són biografies panegíriques que l'han convertit en un mite. Se'l considera una figura incòmoda per analitzar històricament i que tingué una trajectòria política poc rectilínia, essent la seva mort més interessant que la seva vida. L'Eva Serra parla d'un pacte de silenci, d'un rebuig del republicanisme per part dels estaments polítics.

El que creiem que és cert és que Lluís Companys va ésser afusellat pel seu càrrec de President de Catalunya, que era un home apassionat, valent i generós que no es va beneficiar del seu càrrec.

Cal esperar que l'anàlisi de la seva personalitat política no es converteixi en un nou procés. Ja en va tenir un i mal fet, mentre que el règim que el va afusellar no ha hagut de passar per aquesta angoixa.

Volem creure que el President Companys era un home normal, amb tots els defectes i virtuts dels homes normals, que des del seu lloc de responsabilitat va saber estar a l'altura de les tràgiques circumstàncies que va haver de viure i compartir amb milers de catalans.

En tot cas la seva figura pot servir d'excusa per tal de mantenir viva la memòria històrica en contra d'aquells que consideren que no s'ha de parlar massa del passat.

PERE CORNELLÀ I ROCA